

TIPS VOOR BETERE COLLECTIETECHNIEK

door Bob Entrop

Als van twee gepaarde schelpen
d'ene breekt of wel verliest,
niemand zou u kunnen helpen
hoe nauw men zoekt, hoe nauw men kiest
aan één die met effen randen
juist op de andere passen zou.

CATS

INLEIDING

Dat elke verzamelaar — en dan reken ik hiertoe de serieuze verzamelaar — trots is op zijn collectie, waaraan hij zoveel zorg heeft besteed, is een volkomen aanvaardbaar verschijnsel. Met voldoening kijkt hij naar zijn collectie en bedenkt welk een moeite het hem heeft gekost bepaalde stukken te bemachtigen, hoeveel vrije uren hij reeds heeft ingezet voor de catalogisering, het determineren, het leggen van buitenlandse contacten en het voeren van de daaruit voortvloeiende correspondentie, kortom hij heeft heel wat tijd en vaak ook geld ingezet om zijn collectie te brengen tot het peil waarop hij nu staat.

Het is mij tijdens contacten met verzamelaars opgevallen hoe vindingrijk men vaak is in de vervaardiging van vang- en transportmateriaal, maar evenzeer wanneer het er om gaat de collectie zo keurig mogelijk op te bergen of smaakvol te exposeren. Op velerlei manieren streeft men naar het zelfde doel, vaak met een enorm doorzettingsvermogen en enthousiasme, waarvoor de voldoening van iets goeds tot stand gebracht te hebben, de beloning kan zijn. Dikwijls echter blijft de vindingrijkheid of het techniekje tot een zeer kleine kring beperkt en dat is jammer, want waarom zouden niet vele verzamelaars van elkanders ervaringen en werkmethoden kunnen profiteren. Laten wij eens bedenken dat niet elke verzamelaar zo vindingrijk is als u of over de zelfde technisch vaardige vingers beschikt.

Uit vele brieven blijkt mij dat menig verzamelaar met een probleem zit waarvoor hij niet zo een, twee, drie een oplossing heeft gevonden en het is verstandig en zijn goed recht dat hij zijn heil zoekt door een brief aan de redactie te richten. Deze brieven werden in de loop der tijd afgehandeld, maar daarbij kreeg ik het gevoel dat de verstrekte inlichting misschien wel voor meer verzamelaars van waarde had kunnen zijn. Vandaar dit artikel waarin ik een aantal collectietechniek-tips voor het voetlicht zou willen brengen, die ik zo hier en daar opdook of die uit eigen praktijk zijn geboren. Het zijn vaak zeer eenvoudige ideeën, waarvan u misschien zult zeggen dat ze geen nieuws onder de zon brengen, maar bedenkt u dan, dat ook beginnende verzamelaars graag de helpende hand geboden krijgen om goed in het zadel te komen.

De tips zijn volkomen onsamenhangend en louter en alleen bedoeld als tips, die er aan kunnen medewerken om uw collectie tot een nog fraaiër en waardevoller geheel te maken. Misschien brengen ze u op weer andere ideeën of wilt u nog verbeteringen aanbrengen. Niets weerhoudt u hiervan en evenmin willen wij u belletten ons eens per brief op de hoogte te brengen hoe u de zaken aanpakt. Stellig zijn vele lezers daarin geïnteresseerd. Uw brieven kunnen weer de stof leveren voor een vervolg op deze collectietechniek-tips.

No.	Soortnaam	Familienaam	Datum
1745	<i>Cardium edule</i> L.	Cardiidae	7. 11. 1967
1746	<i>Turritella terebra</i> L.	Turritellidae	10. 12. 1967
1747	enz.		

REGISTER

Op deze en de volgende pagina is de eerste tip afgedrukt en wel de opzet van een losbladig register voor het inboeken van door u verzamelde voorwerpen en wel speciaal van schelpen.

Teneinde een goed overzicht te hebben over de omvang en de groei van de collectie dient elke vondst in een register ingeschreven te worden. Daarnaast is het register van veel waarde omdat hierin de belangrijke gegevens omtrent vindplaats, datum en bijzonderheden van de vondst worden vastgelegd. Normaliter schaft de verzamelaar voor dit register een cahier met harde kaft aan, omdat het vele jaren gebruikt zal worden. In dit cahier brengt hij een kolommenverdeling aan b.v. volgens het patroon van het hier afgebeelde register.

Staat u mij toe nog even enkele toelichtende woorden aan de verschillende kolommen te wijden.

De eerste kolom: het nummer, spreekt voor zich zelf. Elke nieuwe vondst krijgt een volgend nummer. Het nummer van het register wordt ook op de schelp aangebracht en wel geschreven met Oostindische inkt of door middel van een zelfklevend etiket, waarover straks nog meer gezegd zal worden.

Wordt een bepaalde soort, die reeds ingeboekt werd, op een andere vindplaats gevonden, dan krijgt deze weer een nieuw nummer teneinde de exemplaren van verschillende vindplaatsen te kunnen onderscheiden. Zo heb ik om een voorbeeld te noemen in mijn collectie de tijgerslak — *Cypraea tigris* L. — van vele verschillende vindplaatsen opgenomen, omdat heel duidelijke uiterlijke verschillen waarneembaar zijn tussen exemplaren van de ene en de andere vindplaats.

Op de rechter pagina treft u nog een kolom voor het nummer aan. Hierin komt hetzelfde nummer als dat van de linker kolom, alleen als controle dat de tekst van de linker pagina aansluit op die van de rechter pagina. Bij het gebruik van ongelinieerd papier zouden anders gemakkelijk een verspringen van de regels en dus verwarring en fouten kunnen ontstaan.

In de tweede kolom komt de Latijnse naam van de schelp te staan, gevolgd door de naam van de auteur (L., Lamarck, Dillwijn, Da Costa enz.). Aangezien

No.	Vindplaats	Bijzonderheden	Skt.
1745	Hoek v. H. strand, N. pier	levend na storm	x
1746	Nieuw Guinea (juiste plaats onbek.)	geschenk van J. de Vries	x
1747	enz.		

alleen de Latijnse naam als internationaal geldend en begrijpelijk gehanteerd wordt, ontbreekt hier een kolom voor de Nederlandse naam. Aangezien bovendien slechts enkele soorten, die niet afkomstig zijn van onze kusten, ook een Nederlandse naam bezitten, zou deze kolom nauwelijks bruikbaar zijn.

In de derde kolom wordt de familienaam genoteerd. Door de familienaam ook op het etiket in het doosje waarin de schelp in de collectie ligt te schrijven, is het familiegevijs rangschikken van vele soorten erg eenvoudig.

Onder de datumgegevens in de datumkolom verstaan we dag, maand en jaar. In de kolom vindplaats wordt zo exact mogelijk de juiste vindplaats omschreven. Exact noem ik b.v. Scheveningen, tussen strandpaal x en strandpaal y, of om een ander voorbeeld te noemen: in de mond van de Rance, Dinard, Bretagne. De kolom bijzonderheden omvat inderdaad bijzonderheden, die kunnen slaan op de toestand van de schelp b.v. de vermelding misvorming, linksgewonden exemplaar, maar kan evengoed iets naders vermelden over de manier waarop de schelp werd bemachtigd, b.v. gevonden in vissersnetten aan boord van de Schev. 24, of aangetroffen op stuk vliegtuigaluminium, gevist op de Terschellingerbank door de Kw. 23.

De laatste kolom systeemkaart is toegevoegd om daarin aan te tekenen b.v. door een kruisje, dat van de betreffende soort ook reeds een kaart voor het kaartstelsel is gemaakt. Hoe zo'n systeemkaart er uit ziet, kunt u zien in „Schelpen vinden en herkennen”.

De reden dat wij dit register zo uitvoerig bespreken en afbeelden, is de volgende. Het Nederlands Instituut voor Biologische leermiddelen is voornemens deze registerbladen voorzien van de 17-gaatsperforatie te laten drukken en in de handel te brengen. De voorbereidingen hiertoe zijn reeds getroffen, maar op dit moment kan de prijs nog niet genoemd worden. Wij menen dat dit aantrekkelijke plan een warm onthaal zal vinden bij de verzamelaars, die op deze manier in het bezit kunnen komen van een uniek schelpenregister. Zonder u te verbinden, kunt u wel even een kaartje schrijven, dat u in principe geïnteresseerd bent in zo'n register. Wij kunnen dan ongeveer een voorlopige oplaag plannen. Hoe meer bestellingen, hoe lager de prijs!

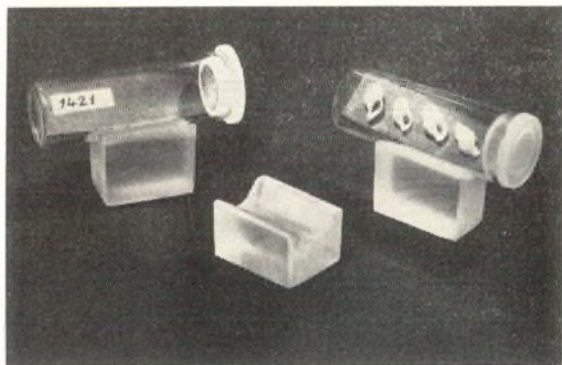

OPBERGEN VAN KLEINE SOORTEN

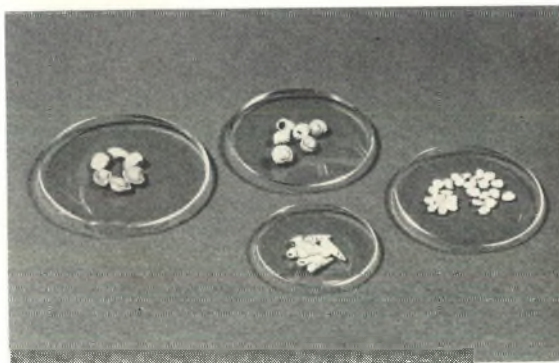
Kleine soorten (tot ong. 5 mm) worden doorgaans in glazen buisjes opgeborgen, die in lucifersdoosjes passen. Indien er meer exemplaren in een buisje zitten, zijn ze doorgaans erg moeilijk te bekijken. Ze rollen steeds door elkaar en het gedeelte dat we te zien willen krijgen (met de loupe) draait altijd net naar de verkeerde kant. Op afbeelding 1 ziet u een aardige oplossing voor het opbergen en tevens voor het exposeren van schelpen in buisjes. Op een reepje vrij stevig donker gekleurd papier lijmd ik een aantal juveniele noordhorens-*Neptunea antiqua* (L.) in verschillende standen. Het reepje wordt tussen het plastic dopje geklemd. Achter op het reepje kunt u het nummer schrijven in witte inkt of een nummeretiketje plakken. Het standaardje vervaardigde ik van een stukje massief plexiglas. Hiervan werden een aantal blokjes gezaagd (fijne ijzerzaag) van ongeveer 2 à 3½ cm lengte. Met een ronde vijl wordt een holletje gevijld, waarin het buisje rust. Op deze manier kunnen kleine soorten smaakvol op een glasplaat in een vitrine geëxposeerd worden, zonder dat de buisjes gaan rollen. De blokjes kunt u natuurlijk van elk ander materiaal vervaardigen.

Een andere manier laat afbeelding 2 u zien. Hier worden horlogeglazen gebruikt om de kleine exemplaren te exposeren. Op het horlogeglas zou u het nummeretiket kunnen plakken. De eerste methode prefereer ik omdat de schelpen in de eerste plaats veiliger opgeborgen zijn, maar ook stofvrij en beter zichtbaar.

Een andere verzamelaar gebruikt zwartekartonnetjes van ongeveer 5 x 8 cm, waarop de schelpjes geplakt worden en tevens alle gegevens als naam, vindplaats, datum worden vermeld. Deze kartonnetjes worden als op de manier van diapositieven in een doos opgeborgen.

Afb. 1. Het exposeren van kleine soorten in buisjes. Links de achterzijde met het nummer.

Afb. 2. Kleine schelpsoorten, uitgesteld op horlogeglazen.

EFFECTVOLLE ONDERGROND

Om schelpen goed te laten uitkomen, wordt vaak gebruik gemaakt van gekleurd fluweel of een gekleurde zijdeachtige stof als ondergrond of men plaatst ze tegen een geschilderde achtergrond. In het laatste geval grijpt men al gauw naar een blauwe tint, associërend met het blauw van de zee.

In ons museum — zoekend naar wat nieuwe wegen — hebben we de bodem van vitrines geschilderd met de prachtige latexverf Stelatex. Het is een enorm goed dekkende verfsoort die veel in de tentoonstellingsbouw wordt gebruikt. In wel 50 schitterende kleuren is hij leverbaar, echter helaas niet in alle verzfaken. Een stalenkaart kunt u aanvragen bij de fa. L. A. de Waal, Herderinnestraat 16, Den Haag. De prijs bedraagt ongeveer f 5.— tot f 7.— per kilobus.

Wij verwerkten de kleur wijnmoer, een mooi warm rood-bruin, dat het uitstekend doet bij kleurrijke tropische schelpen. Neemt u vooral geen zwart of wit. Op beide kleuren ziet men alles.

Liggen uw schelpen in doosjes gerangschikt dan is een zwarte ondergrond erg fraai. U kunt de doosjes natuurlijk geheel zwart maken met Ceta-Bever beits of stukjes zwart-mat papier op maat van de bodems snijden.

Geeft u de voorkeur aan een wat kleurige ondergrond, wel ook in diverse kleuren zijn mooie papiersoorten te koop. Neemt u voor uw bestellingen eens een drukker in de arm. Hij kan u mooie monsters tonen.

SCHELLEN MET EN ZONDER OPPERHUID

De ene verzamelaar noemt een schelp puntgaaf wanneer hij geen opperhuid, geen herstellingen vertoont van opgedane natuurlijke beschadigingen en bovendien geen begroeiingen bezit zoals zeepokken, kalkkokerwormen e.d. Misschien bent u een andere mening toegedaan over de toelaatbaarheid van een schelp tot uw collectie. Toch is het misschien niet onnuttig te weten, hoe u een dikke opperhuid, die meestal het prachtige kleurenpatroon grotendeels aan het oog onttrekt, kunt verwijderen. Niet gaan poetsen of schuren of krabbelen. U zoudt de schelp of de horen ernstig kunnen beschadigen.

Wij vernamen een eenvoudig en goedwerkend recept. Neemt u een pot onverdund bleekwater, leg de schelp er enige uren in en daarna zult u heel gemakkelijk het periostracum — de opperhuid — kunnen verwijderen.

Bezit u meerdere exemplaren. Laat u er dan ook één in de meest natuurlijke staat in uw collectie prijken.

MEER GLANS

Om welke reden dan ook kunnen tropische schelpen soms een matte indruk maken, alsof zij veel van hun glans verloren hebben. Soms slaan ze wat witmat uit. Deze aanslag verdwijnt zodra u ze nat maakt, maar komt toch meestal weer terug. De laatste tijd hebben wij nogal succes met teakolie. Deze wordt met een doekje dun ingewreven, waardoor de kleuren direct een frissere indruk maken. Gaat u vooral niet vernissen, want de glans die u dan krijgt, doet heel onnatuurlijk aan. Bovendien vergeelt de vernis op den duur ook nog en maakt het erger dan het was.

SCHELPE AAN DE WAND

Ons lid de heer Veltman schrijft: Ik weet dat het geen wetenschappelijke manier van schelpen verzamelen is, maar ik lijm de schelpen per soort op paneeltjes, die ik tevoren met lijm insmeer en er zand overheen strooi. Hierop komen dan de schelpen in verschillende natuurlijke standen. Mosselen b.v. in trosjes bijeen, alikruiken op stukjes steen om zodoende het meest natuurgetrouwe effect te verkrijgen. Ik hang de paneeltjes aan de wand. Ieders oog valt er direct op en hopelijk geniet elke bezoeker evenzeer als ik van deze wonderen der natuur, die schelpen heten.

VITRINES

Dit waren voor deze keer de tips die ik u wilde geven. Hopelijk volgen er in de toekomst nog meer, maar daarvoor graag zoals in het begin van dit artikel gevraagd, uw medewerking.

Mogelijk dat we nog eens een speciaal artikel wijden aan het probleem vitrines voor schelpen. Welke vorm geef ik ze, waar plaats ik ze in de woning, hoe krijg ik de vitrine zo stofdicht mogelijk. Welke verlichting pas ik toe. Dat zijn zo enkele vragen waar een vitrinebouwer mee te maken krijgt. Heeft u op enigerlei wijze in uw woning een vitrine in gebruik of zelf gemaakt, geeft u ons daar eens een tekeningetje of foto van, eventueel met een korte beschrijving omtrent de constructie. Heeft u originele ideeën voor vitrinebouw maak een schets van uw ontwerp en stuur het ons toe. De verschillende gegevens kunnen wij dan tot een geheel in een artikel samenvatten. Ontwerpers in onze lezerskring, er is voor u werk aan de winkel.

Foto's van de schrijver.

GLAZEN BUISJES SCHADELIJK?

Misschien heeft het opbergstelsel van kleine soorten, zoals dat in het voorgaande artikel is besproken, nog een ander, geheel onverwacht voordeel, omdat op deze manier de schelpen het glas van het buisje niet raken. Doen zij dat wel, dan kan dit, zo heeft de heer A. W. Jansen, van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam onlangs ervaren, een nadelige invloed hebben op de schelpen. Het glas waarvan de meeste buisjes worden gemaakt, kan men zien als een niet uitgekristalliseerde zgn. vaste vloeistof. Een van de samenstellende stoffen van het glas is een zuur, dat na geruime tijd aan de binnenzijde van het glas in de vorm van kleine kristalletjes uittreedt. Hierdoor worden de schelpen aangetast. Nu is het wel niet zo, dat dit verschijnsel zich van de ene dag op de andere voordoet, maar toch wel binnen een tijdsbestek van ongeveer 70 jaar. Een afdoende oplossing is nog niet gevonden. Natuurlijk kan men na 30 à 40 jaar alle buisjes vervangen, maar de mogelijkheid daartoe is wel enigszins afhankelijk van de grootte van de verzameling. Ook is het nog helemaal niet zeker, dat de hiervoor beschreven opbergmethode geen bezwaren meebrengt. Over de invloed van de lijm op de schelp is ons althans voor de lange duur nog niets bekend.

W. F.